

prima instanță V. Lupu
instanța de apel E. Ababei,
D. Pușca,
N. Matveeva

dosarul nr. 2ra-1888/14

DECIZIE

06 august 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul	Svetlana Novac
Judecătorii	Ala Cobăneanu, Oleg Sternioală, Maria Ghervas, Ion Corolevschi

examinând recursul declarat de Ministerul Justiției, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ion Ciobanu împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată, împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 06 februarie 2014, prin care a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției și menținută hotărârea Judecătoriei Ungheni din 05 noiembrie 2013, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă:

La 12 septembrie 2013, Ion Ciobanu a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul Ion Ciobanu a indicat că prin ordonanța procurorului din 22 august 2011 a fost recunoscut în calitate de bănuț pe cauza penală nr. 2011368033 în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 193 Codul penal.

La 22 noiembrie 2001 i-a fost aplicată măsura preventivă, obligațiunea de a nu părăsi localitatea.

Prin sentința Judecătoriei Ungheni din 13 iulie 2013, Ion Ciobanu a fost achitat din motivul că fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, sentința fiind menținută prin decizia Curții Supreme de Justiție din 28 mai 2013.

Astfel, susține că urmărirea penală și examinarea cauzei penale în instanțele de judecată a durat un an și opt luni, iar în această perioadă a fost obligat să se prezinte la 8 ședințe de judecată în instanța de fond, 3 ședințe în instanța de apel și 2 la Curtea Supremă de Justiție. Întru dovedirea nevinovăției sale a fost nevoit de a apela la Primăria Ungheni și Biroul de inventariere a terenurilor de pământ.

Consideră că prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală i-au fost încălcate drepturile fundamentale prevăzute de Constituție, cauzându-i astfel suferințe fizice, psihice și emoții negative sufletești.

A mai indicat că are la întreținere doi copii ce își fac studiile la Academia de Poliție din mun. Chișinău și care retrăiau că în caz de condamnare a tatălui, ultimii nu vor putea activa în organele de drept. Din cauza aplicării măsurii preventive-obligația de a nu părăsi localitatea, el a fost în imposibilitate de a se deplasa în or. Iași, România, unde a fost invitat de a participa la ceremoniile rudelor. Ca rezultat i-a fost cauzat prejudiciu moral în sumă de 50000 lei.

Totodată, a mai indicat că a suportat cheltuieli efectuate în legătură cu chemările la organul de urmărire penală, organul procuraturii și în instanța de judecată, precum și cheltuieli legate de acordarea asistenței juridice în sumă de 6000 lei.

Cere Ion Ciobanu încasarea de la Ministerul Justiției suma de 50000 lei în vederea reparării prejudiciului moral și cheltuielile de judecată în mărime de 6000 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Ungheni din 05 noiembrie 2013 acțiunea a fost admisă parțial. A fost încasat de la Ministerului Justiției în beneficiul reclamantului Ion Ciobanu suma de 15000 lei cu titlu de prejudiciu moral și 6000 lei cu titlu de cheltuieli de judecată, iar în total suma de 21000 lei.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 06 februarie 2014 a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției și menținută hotărârea primei instanțe.

La 25 aprilie 2014, în termenul prevăzut de lege, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, cerând admiterea acestuia, modificarea deciziei instanței de apel în sensul diminuării sumelor acordate.

Recurentul Ministerul Justiției, în motivarea recursului a invocat că la emiterea deciziei instanța de apel a încălcat și a aplicat eronat normele de drept material, și anume, a interpretat în mod eronat legea.

Consideră că decizia instanței de apel este neîntemeiată și pasibilă de a fi casată.

Afirmă că instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, a interpretat eronat dreptul material cu privire la repararea prejudiciului, or, suma de 15000 lei dispusă de prima instanță și menținută de instanța de apel în beneficiul intimatului, cu titlu de prejudiciu moral, în circumstanțele date, nu este una rezonabilă.

Totodată, menționează că instanța de apel, analizând circumstanțele cauzei și materialele anexate la dosar, nu a ținut cont de argumentele Ministerului Justiției precum că toate acțiunile întreprinse de organele de urmărire penală au fost bazate pe bănuiala rezonabilă de comitere a infracțiunii de către reclamant.

La fel, indică că instanța de apel nu a luat în considerație faptul că măsura preventivă sub formă de obligare de a nu părăsi localitatea, aplicată intimatului, are scopul doar de a asigura neeschivarea bănuitalui de la urmărirea penală. Mai mult, aplicarea acestei măsuri preventive nu privează persoana de libertate și nu o desparte de familie.

Consideră că în rezultatul aplicării acestei măsuri preventive, intimatului nu i-a fost cauzat un prejudiciu moral, și prin urmare, se constată incompatibilitatea pretențiilor reclamantului prin prisma art. 3 al Legii 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale

organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, deoarece organele de urmărire penală nu au admis careva acțiuni ilicite.

De asemenea, susține că măsura preventivă aplicată reclamantului nu a fost declarată, printr-un act definitiv și irevocabil, ca fiind ilegală, cerință impusă expres de Legea sus menționată, iar existența sentinței de achitare nu poate servi drept temei legal de a invoca faptul că măsurile preventive pot fi considerate ca fiind ilegale.

Mai mult decât atât, reclamantul nu a contestat ordonanța prin care i-a fost aplicată măsura preventivă, obligarea de a nu părăsi localitatea, prin urmare a considerat-o întemeiată.

Mai menționează că intimatul nu a prezentat careva dovezi ce ar confirma faptul că ar fi pierdut careva beneficii ca urmare a aplicării în privința sa a măsurii preventive, or, conform art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor obiectivelor sale.

În conformitate cu art. 434 al.(1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale.

Prin prisma dispoziției citate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul depus în termen, deoarece decizia redactată în adresa recurentului a parvenit la 25 februarie 2014, iar cererea de recurs este depusă la 25 aprilie 2014.

Astfel, instanța de recurs consideră că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termenul prevăzut de lege.

În conformitate cu art.440 alin.(2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 16 iulie 2014 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 al. (1) lit. e) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Verificând argumentele recursului în raport cu materialele cauzei Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră criticile invocate parțial întemeiate.

Instanțele de judecată au stabilit corect situațiile de fapt și de drept în cauza dată, au dat o apreciere obiectivă probelor administrate și au emis o decizie întemeiată care corespunde legislației în vigoare.

Conform art.3 alin.(1) lit. a) din Legea nr.1545-XII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat

persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

Conform art. 6 lit. a) al Legii nr.1545-XII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit de prezenta lege, apare în cazul devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare.

Conform art.1405 alin.(1) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

În temeiul dispozițiilor legale citate se instituie obligația generală a statului de a repara persoanelor fizice prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Pe parcursul judecării pricinii s-a stabilit cu certitudine faptul că, intimatul Ion Ciobanu prin ordonanța procurorului din 22 august 2011 a fost recunoscut în calitate de bănuț pe cauza penală nr. 2011368033 în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 193 Codul penal, fiindu-i aplicată măsura preventivă, obligațiunea de a nu părăsi localitatea, totodată fiind impuse îndeplinirea obligațiilor prevăzute de art. 178 Codul penal și explicate consecințele încălcării măsurii preventive aplicate.

Prin sentința Judecătoriei Ungheni din 13 iulie 2012 Ion Ciobanu a fost achitat, pe motiv că fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, sentința fiind menținută prin decizia Curții de Apel Bălți din 19 decembrie 2012 și ulterior prin decizia Curții Supreme de Justiție din 28 mai 2013.

Conform art.11 al.(1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

Or, conform art.1423 din Codul civil, mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și

de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Din materialele dosarului rezultă că, în privința lui Ion Ciobanu a fost începută o urmărire penală și în cadrul acesteia, ultimului i-a fost aplicată măsura preventivă – obligația de a nu părăsi localitatea, a fost pus sub învinuire și interogat în calitate de bănuit și învinuit. Pe toată perioada efectuării urmăririi penale și examinării cauzei în instanța de judecată – 22 august 2011-28 mai 2013, el, fiindu-i aplicată măsura preventivă de nepărăsire a localității. A fost obligat să se prezinte la 8 ședințe de judecată în instanța de fond, 3 la Curtea de Apel Bălți și 2 la Curtea Supremă de Justiție și pentru a-și dovedi nevinovăția a apelat la diferite organe ale statului. Prin privarea de libertate, intimatului Ion Ciobanu i s-au adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, iar durerile psihice și suferințele fizice provocate de o atare măsură pot și trebuie să fie reparate prin acordarea unor despăgubiri.

Existența acestui prejudiciu complex, ca o consecință directă a lipsirii ilegale de libertate, constatată, ca atare, definitiv, rezultă din hotărârea judecătorească de achitare a lui Ion Ciobanu.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, atât prima instanță cât și instanța de apel corect au ajuns la concluzia cu privire la repararea prejudiciului moral, însă în opinia instanței de recurs, suma de 15000 lei, încasată de la recurentul Ministerul Justiției în beneficiul intimatului Ion Ciobanu, este exagerat de mare și nu este în corespundere cu caracterul și gravitatea suferințelor psihice suportate de intimat, din care considerente suma în cauză urmează a fi micșorată de la 15000 lei pînă la 5000 lei.

La fel, instanța de recurs mai reține că instanțele de judecată greșit au încasat de la Ministerul Justiției suma în vederea reparării prejudiciului moral, or reieșind din prevederile art. 13¹ al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, hotărârea judecătorească privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești se execută după ce devine irevocabilă din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției.

Astfel, din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că, decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe sunt întemeiate și legale în privința pretenției cu privire la repararea prejudiciului moral, însă în același timp instanțele au determinat o sumă mai mare a compensației pentru repararea prejudiciului moral, au aplicat eronat norma de drept material în partea expusă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și de a modifica hotărârile instanțelor de judecată prin micșorarea sumei încasate ca compensație pentru repararea prejudiciului moral a intimatului. În rest hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel, fiind întemeiate și legale, urmează a fi menținute.

În conformitate cu art.445 alin.(1) lit. e) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Ministerul Justiției.

Se modifică decizia Curții de Apel Bălți din 06 februarie 2014 și hotărârea Judecătoriei Ungheni din 05 noiembrie 2013, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Ion Ciobanu împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată după cum urmează:

Se micșorează suma compensației pentru repararea prejudiciului moral încasată în beneficiul lui Ion Ciobanu de la 15000 (cincisprezece mii) lei până la 5000 (cinci mii) lei și se dispune încasarea despăgubirii morale și a cheltuielilor de judecată din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției.

În rest, decizia Curții de Apel Bălți din 06 februarie 2014 și hotărârea Judecătoriei Ungheni din 05 noiembrie 2013 se mențin.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,
judecătorul
Judecătorii

Svetlana Novac

Ala Cobăneanu

Oleg Sternioală

Maria Ghervas

Ion Corolevschi